

Stosowanie antybiotyków w ostrym zapaleniu trzustki

Prof. dr hab. med. **Waleria Hryniewicz**

Prof. dr hab. med. **Jan Kulig**

Prof. dr hab. **Krzysztof Kusza**

Prof. dr hab. **Andrzej Kübler**

Prof. dr hab. **Michał Drews**

Prof. dr hab. **Ryszard Marciniak**

Dr hab. **Mariusz Frączek**

Dr hab. **Jacek Sobocki**

Dr med. **Tomasz Ozorowski**

Dr med. **Agnieszka Misiewska-Kaczur**

Dr med. **Piotr Kulig**

Dr med. **Tomasz Gach**

Lek. med. **Szymon Pietruszka**

Stosowanie antybiotyków w ostrym zapaleniu trzustki

Wydawnictwo sfinansowane ze środków będących w dyspozycji Ministra Zdrowia w ramach programu zdrowotnego pn.: „Narodowy Program Ochrony Antybiotyków na lata 2011-2015”.

Copyright 2014 by:

Prof. dr hab. med. Waleria Hryniewicz
Prof. dr hab. med. Jan Kulig
Prof. dr hab. Krzysztof Kusza
Prof. dr hab. Andrzej Kübler
Prof. dr hab. Michał Drews
Prof. dr hab. Ryszard Marciniak
Dr hab. Mariusz Frączek
Dr hab. Jacek Sobocki
Dr med. Tomasz Ozorowski
Dr med. Agnieszka Misiewska-Kaczur
Dr med. Piotr Kulig
Dr med. Tomasz Gach
Lek. med. Szymon Pietruszka

Warszawa 2014

All rights reserved
Wszystkie prawa zastrzeżone

Uwaga!

Autorzy zastrzegają sobie prawo do modyfikacji dokumentu bez uprzedniego powiadomienia. Najbardziej aktualna wersja publikacji znajduje się na stronach www.antybiotyki.edu.pl

Wydanie pierwsze

Wydawca

Narodowy Instytut Leków, Warszawa

Wydawnictwo sfinansowane ze środków będących w dyspozycji Ministra Zdrowia w ramach programu zdrowotnego pn.: „Narodowy Program Ochrony Antybiotyków na lata 2011-2015”.

Projekt okładki, łamanie:

Magdalena Borek

ISBN 978-83-932196-3-6

Stosowanie antybiotyków w ostrym zapaleniu trzustki

Rekomendacje zaakceptowane i zalecane przez:

Konsultanta krajowego w dziedzinie mikrobiologii lekarskiej

Prof. dr hab. med. Walerię Hryniewicz

Konsultanta krajowego w dziedzinie chirurgii ogólnej

Prof. dr hab. med. Jana Kuliga

Konsultanta krajowego w dziedzinie anestezjologii i intensywnej terapii

Prof. dr hab. med. Krzysztofa Kuszę

Konsultanta krajowego ds. intensywnej terapii

Prof. dr hab. med. Andrzeja Küblera

Zespół autorów

Prof. dr hab. med. Waleria Hryniewicz

Prof. dr hab. med. Jan Kulig

Prof. dr hab. Krzysztof Kusza

Prof. dr hab. Andrzej Kübler

Prof. dr hab. Michał Drews

Prof. dr hab. Ryszard Marciniak

Dr hab. Mariusz Frączek

Dr hab. Jacek Sobocki

Dr med. Tomasz Ozorowski

Dr med. Agnieszka Misiewska-Kaczur

Dr med. Piotr Kulig

Dr med. Tomasz Gach

Lek. med. Szymon Pietruszka

Warszawa, 2014

Spis treści

1. Klasyfikacja ostrych zapaleń trzustki.....	5
2. Diagnostyka zakażenia w przebiegu ostrego martwiczego zapalenia trzustki	5
3. Profilaktyczne stosowanie antybiotyków w ostrym ciężkim lub martwiczym zapaleniu trzustki – wyniki badań randomizowanych podwójnie zaślepionych	6
4. Metaanalizy oceniające stosowanie antybiotyków w ostrym zapaleniu trzustki	7
5. Stanowiska towarzystw naukowych i grup roboczych opracowane po opublikowaniu badań randomizowanych w latach 2004-2009	8
6. Wybór antybiotyku w zakażeniu martwicy trzustki	8
7. Kategorie zaleceń	10
8. Rekomendacje	11
9. Piśmiennictwo	11

---

1. Klasyfikacja ostrych zapaleń trzustki [1]:

- Śródmiąższowe obrzękowe zapalenie trzustki: nie stwierdza się w badaniach obrazowych martwicy mięszu trzustki ani tkanek okołotrzustkowych, zwykle widoczne jest rozlane powiększenie trzustki, spowodowane obrzękiem zapalnym lub może też występować płyn okołotrzustkowy
- Martwicze zapalenie trzustki: w badaniu tomografii komputerowej stwierdzana jest obecność martwicy tkanek, mięszu trzustki lub tkanek okołotrzustkowych
- Zakażona martwica trzustki: diagnoza zakażenia jest stawiana gdy w preparacie bezpośrednim barwionym metodą Grama lub w hodowli materiału pobranego drogą przezskórnej aspiracji cienkoigłowej, stwierdzane są bakterie i/lub grzyby; zakażenie może być diagnozowane gdy w obrazie tomografii komputerowej w zakażonej martwicy widoczny jest gaz poza światłem jelita – w obrębie trzustki i/lub tkanek okołotrzustkowych
- Ciężkie ostre zapalenie trzustki: stwierdzana jest przetrwała (> 48 h) niewydolność narządowa, dotycząca 1 lub wielu narządów.

2. Diagnostyka zakażenia w przebiegu ostrego martwiczego zapalenia trzustki

- W ostrym martwiczym zapaleniu trzustki do zakażenia dochodzi u ok. 1/3 chorych, najczęściej po 10 dniach trwania choroby [2,3,4,5]
- Na próbie 98 pacjentów z zakażeniem martwicy w przebiegu ostrego zapalenia trzustki, zakażenie diagnozowano średnio 26 dni od przyjęcia do szpitala (17-37 dni), natomiast bakteremia i zapalenie płuc występowały wcześniej, średnio ok. 9-10 doby [6]; mimo, że do zakażenia dochodzi najczęściej powyżej 14 dni trwania choroby, to w dwóch badaniach stwierdzono występowanie wczesnych zakażeń martwicy (< 14 dni) w 18-25% wszystkich epizodów zakażeń
- Obraz kliniczny SIRS (uogólnionej odpowiedzi zapalnej) stwierdza się u 21-62% pacjentów przyjmowanych do szpitala z ostrym zapaleniem trzustki [7,8]; utrzymywanie się SIRS jest związane z gorszym rokowaniem pacjenta, brak jest natomiast badań oceniających znaczenie występowania SIRS w różnicowaniu zakażonej i sterylnej postaci we wczesnym etapie ostrego zapalenia trzustki [9]
- W ciągu pierwszego tygodnia choroby, ciężkość obrazu klinicznego ostrego martwiczego zapalenia trzustki określanego w skali APACHE 2 i Ransona nie pozwala na zróżnicowanie postaci zakażonej od jałowej, natomiast rozbieżne są wyniki badań wskazujące na różnice w częstości występowania niewydolności narządów u pacjentów z zakażeniem i bez zakażenia martwicy [10,11,12]; u pacjentów z zakażeniem martwicy częściej stwierdzana jest niewydolność wielonarządowa (niewydolność trzech narządów) [13, 14, 15]
- Utrzymywanie się lub pojawienie po 7 dniach od początku choroby: gorączki > 38°C, leukocytozy > 12000/mm³ oraz niewydolności narządowej wskazuje na obecność zakażenia martwicy trzustki, u pacjentów, u których nie jest diagnozowane zakażenie pozatrzustkowe [16]

- Rola tomografii komputerowej: na próbie 88 pacjentów z zakażeniem martwicy trzustki potwierdzonej w badaniu mikrobiologicznym aspiratu cienkoigłowego, odchylenia w badaniu obrazowym pod postacią obecności pęcherzyków gazu były stwierdzane u 83 (94%) pacjentów u których planowana była interwencja chirurgiczna, średnio w 22 dobie (13-37) od przyjęcia; tomografia była wykonywana wg uznania lekarza [17]
- Rola markerów zapalnych:
  - CRP: monitorowanie CRP w przebiegu ostrego zapalenia trzustki nie ma wartości różnicującej między zakażoną i sterylną postacią [18,19]
  - Prokalcytonina: w większości badań poziom prokalcytoniny określano seryjnie przez okres 3-14 dni od przyjęcia do szpitala; pojedynczy wzrost prokalcytoniny oznaczany na początku może być markerem przewidującym rozwój ciężkiej postaci zapalenia a nie zakażenia [20]; utrzymywanie się stałego podwyższonego poziomu może wskazywać na rozwój zakażenia martwicy gdy nie stwierdzone są inne zakażenia [20]. Nie ustalono optymalnego punktu odcięcia wzrostu wartości prokalcytoniny, który wskazuje na zakażenie (przedział 0,48-3,5 mg/L), a uzyskane wyniki były zbyt mało jednoznaczne aby stały wzrost prokalcytoniny mógł stanowić główny powód do rozpoznania zakażenia i wdrożenia antybiotykoterapii [20]
- Aspiracja cienkoigłowa: w badaniach klinicznych jest metodą diagnostyczną wobec, której ustalana jest wiarygodność innych metod rozpoznawania zakażenia martwicy trzustki, jednakże nie jest ustalony optymalny czas wykonania badania w przebiegu ostrego zapalenia trzustki [21,22,23]; wyniki fałszywie ujemne mogą być stwierdzone u ok. 25% chorych, w zależności od czasu wykonania jaki upłynął od początku objawów oraz prawdopodobnie wcześniejszej antybiotykoterapii [24,25]; rozbieżne są stanowiska towarzystw naukowych określających rolę aspiracji cienkoigłowej, nie proponują rutynowego wykonywania badania przy podejrzeniu zakażenia lub jako alternatywę do empirycznego stosowania antybiotykoterapii [26,27].

3. Profilaktyczne stosowanie antybiotyków w ostrym ciężkim lub martwiczym zapaleniu trzustki – wyniki badań randomizowanych podwójnie zaślepionych

Badania wykonane przed 2000 r.: w kilku małych badaniach randomizowanych wykazano wyraźny spadek śmiertelności w grupie chorych z ostrym ciężkim zapaleniem trzustki, którzy otrzymywali antybiotyk w porównaniu z chorymi otrzymującymi placebo, jednakże badania były zróżnicowane metodologicznie, obejmowały małe grupy chorych i brak właściwie stosowanego placebo [28,29]

Wyniki nowych badań randomizowanych, podwójnie zaślepionych:

- Na próbie 114 pacjentów z ostrym zapaleniem trzustki z podwyższeniem CRP > 150mg/L i/lub obecnością martwicy: podawano ciprofloksacyne (2 x 400 mg iv) z metronidazolem (2 x 500 mg iv) lub placebo: nie stwierdzono wpływu antybiotyku na zmniejszenie częstości występowania zakażenia w obrębie martwicy trzustki [30]
- Na próbie 100 pacjentów z ciężkim martwiczym zapaleniem trzustki: 50 pacjentów otrzymywało meropenem w dawce 3 x 1 g na dobę i 50 pacjentów otrzymywało placebo; antybiotyk został podany w ciągu 5 dni od pierwszych objawów i był

kontynuowany przez 7-21 dni: nie zaobserwowano statystycznie istotnej różnicy w częstości występowania zakażenia trzustki lub zakażeń około trzustkowych, śmiertelności, wymagań do podjęcia zabiegów [31]

- Na próbie 41 pacjentów z ostrym martwiczym zapaleniem trzustki, z których 22 otrzymywało ciprofloksacynę i 19 placebo: nie stwierdzono istotnego wpływu antybiotyku na zmniejszenie częstości występowania zakażenia i wpływu na śmiertelność [32]
- Na próbie 56 pacjentów z ostrym martwiczym zapaleniem trzustki, w którym obszar martwicy > 30%; w grupie leczonych imipenem nie wykazano statystycznie istotnych różnic w śmiertelności, częstości występowania zakażenia martwicy, częstości wykonywania nekrosektomii w porównaniu z grupą chorych otrzymujących placebo; w grupie leczonej antybiotykami stwierdzono znacząco więcej zakażeń grzybiczych [33].

4. Metaanalizy oceniające stosowanie antybiotyków w ostrym zapaleniu trzustki

- Metaanaliza Cochrane z 2010 roku [34]: metaanaliza była prowadzona na 7 badaniach randomizowanych obejmujących łącznie 404 pacjentów: stwierdzono brak statystycznie istotnego wpływu podawania antybiotyku na zmniejszenie śmiertelności, zakażenia martwicy, oraz zakażeń pozatrzustkowych, bez wpływu na leczenie operacyjne i zakażenia grzybicze; analiza jedynie antybiotyków beta-laktamowych wykazała zmniejszenie śmiertelności i mniej zakażeń martwicy ale różnice nie były statystycznie istotne; wykazano brak różnic w częstości występowania wszystkich zakażeń oraz częstości wykonywania zabiegów operacyjnych; stosowanie ciprofloksacyny z metronidazolem nie wpłynęło na zmianę żadnego z wymienionych wyżej punktów docelowych; stosowanie imipenemu z cilastatyną nie wpłynęło na śmiertelność i nie zmniejszyło statystycznie znamienne częstości występowania zakażeń martwicy; we wnioskach konieczne jest przeprowadzenie kolejnych badań aby ocenić skuteczność antybiotyku podawanego jako profilaktyka zakażenia w OMZT
- Metaanaliza z 2009 roku na 8 badaniach u pacjentów z ostrym ciężkim zapaleniem trzustki wykazała brak wpływu antybiotyków na śmiertelność, zapobieganie zakażenia martwicy, oraz konieczności wykonywania zabiegów operacyjnych; wykazano zmniejszenie częstości występowania zakażeń pozatrzustkowych [35]
- Metaanaliza z 2008 roku na 8 badaniach obejmujących 540 pacjentów z OMZT: wykazano brak wpływu na śmiertelność, częstość wykonywania zabiegów operacyjnych; wykazano zmniejszenie ryzyka wystąpienia zakażenia martwicy, zmniejszenie ryzyka zakażeń pozatrzustkowych i skrócenie czasu hospitalizacji; w analizowanych podgrupach efekt wykazano jedynie dla imipenemu z cilastatyną [36]
- Metaanaliza z 2007 roku na 7 badaniach i 467 pacjentach w OMZT: wykazano brak wpływu antybiotyku na śmiertelność i ryzyko występowania zakażeń martwicy [37]
- Metaanaliza z 2006 roku na 6 badaniach i 328 pacjentach: wykazano, że antybiotyki nie wpływają na śmiertelność i ryzyko występowania zakażenia martwicy [38]
- Metaanaliza z 2008 roku na 7 badaniach i 429 pacjentach: stosowanie antybiotyków nie wpływa na śmiertelność, częstość występowania zakażenia martwicy i częstość interwencji chirurgicznych; skraca czas hospitalizacji i ryzyko występowania zakażeń poza-trzustkowych [39]

- Metaanaliza z 2011 roku na 14 badaniach randomizowanych i 841 pacjentach: stosowanie profilaktyczne antybiotyków w ciężkim ostrym zapaleniu trzustki nie powoduje statystycznie istotnego zmniejszenia powikłań infekcyjnych, zmniejszenia śmiertelności, częstości występowania wskazań do interwencji chirurgicznej [40]
- Metaanaliza z 2012 roku na 7 randomizowanych kontrolowanych badaniach opublikowanych po 2000 r.: nie stwierdzono zmniejszenia śmiertelności w grupie chorych z ostrym ciężkim zapaleniem trzustki, którzy otrzymywali antybiotyk w porównaniu z grupą otrzymującą placebo; w 4 mniejszych badaniach wykonanych przed 2000 r. stwierdzono zmniejszenie śmiertelności w grupie leczonych antybiotykiem [41].

5. Stanowiska towarzystw naukowych i grup roboczych opracowane po opublikowaniu badań randomizowanych w latach 2004-2009:

- Rekomendacje Infectious Diseases Society of America z 2010 roku [42]: podawanie antybiotyku w ciężkim martwiczym zapaleniu trzustki, przed udokumentowaniem zakażenia, nie jest zalecane; rekomendacja ma kategorię AI tzn. jest to bardzo silne zalecenie wynikające z dobrych dowodów naukowych (≥ 1 badanie randomizowane); udokumentowanie zakażenia odbywa się poprzez wynik badania mikrobiologicznego lub obraz kliniczny, bez podania w szczegółach jaki obraz kliniczny pozwala na postawienie diagnozy zakażenia; po postawieniu diagnozy zakażenia martwicy wybór antybiotyku powinien być taki jak w przypadku ciężkiego zapalenia otrzewnej tj. karbapenem lub piperacylina z tazobaktamem w monoterapii, lub ceftazydym, cefepim, ciprofloksacyna, lewofloksacyna w skojarzeniu z metronidazolem
- Rekomendacje Italian Association for the Study of the Pancreas (AISP) z 2010 roku [43]: podawanie antybiotyku z dobrą penetracją do trzustki jest zalecane w OZT gdy martwica została stwierdzona w badaniu tomografii komputerowej; zalecenia nie zostały wsparte wynikami badań klinicznych, a odwołują się do uprzednio opracowanych rekomendacji, nie uwzględniając nowych randomizowanych badań
- Rekomendacje American College of Gastroenterology z 2013 roku: 1) rutynowe podanie antybiotyków w ostrym ciężkim zapaleniu trzustki nie jest zalecane, 2) stosowanie antybiotyków w sterylnym martwiczym zapaleniu trzustki jako profilaktyka zakażenia nie jest zalecane, 3) antybiotyk należy podać w sytuacji stwierdzenia zakażenia pozatrzustkowego, 4) obecność zakażenia martwicy należy podejrzewać u pacjenta z martwiczym zapaleniem trzustki, u którego stan pogarsza się lub nie poprawia po 7-14 dniach, u tych pacjentów należy: a) wykonać aspirację cienkoigłową pod kontrolą KT w celu wykonania barwienia Grama i posiewu, b) lub zastosować empirycznie antybiotyk bez wykonania aspiracji [27]
- W Rekomendacji International Association of Pancreatology i American Pancreatic Association z 2013 roku nie jest zalecane podawanie dożylnie antybiotyku w ostrym zapaleniu trzustki jako profilaktyka zakażenia [28].

6. Wybór antybiotyku w zakażeniu martwicy trzustki

Etiologia zakażeń martwicy trzustki

Źródłem drobnoustrojów powodujących zakażenie martwicy trzustki jest translokacja bakterii przez ścianę jelita grubego, z dwunastnicy poprzez główny przewód trzustkowy lub drogą krwipochodną [44]. Etiologia monobakteryjna jest stwierdzana

w 60-87% przypadków, wielobakteryjna w 13-40%. Gram-ujemna flora jelitowa (*E. coli*, *Klebsiela* spp., *Proteus* spp.) jest stwierdzana w zdecydowanej większości przypadków, flora beztlenowa w ok. 10-20%, enterokoki w ok. 3%, gronkowce złociste 15% [29,44]. Wcześniej podawanie antybiotyku może wpływać na zmianę flory bakteryjnej powodującej zakażenia martwicy, częściej zakażenia są powodowane przez bakterie Gram-dodatnie, w tym gronkowce złociste i enterokoki [45,46]. Długotrwała hospitalizacja w oddziale intensywnej terapii oraz wcześniejsze stosowania antybiotyków stanowią czynnik ryzyka zakażenia martwicy powodowane przez lekooporne drobnoustroje [47]. Zakażenia martwicy o etiologii *Candida* spp. są opisywane w bardzo dużej rozpiętości częstości występowania od 5% do 68% przypadków [48]. Liczba i czas wcześniejszych kuracji antybiotykowych stanowi główny czynnik ryzyka zakażenia grzybiczego martwicy [49,50]. Zakażenia o etiologii *Candida* spp. występują rzadko u pacjentów, którzy nie otrzymywali wcześniej antybiotyków lub czas podawania antybiotyku był krótki [51,52].

Penetracja antybiotyków do mięszu trzustki

Zmienna farmakokinetyka antybiotyków wynika z obecności bariery krew – trzustka, odpowiedzialnej za selektywne wyłapywanie antybiotyków i ich zróżnicowane stężenia w mięszu trzustki [44]. Antybiotyki, których stężenia przekraczają minimalne stężenia hamujące większość drobnoustrojów powodujących zakażenia martwicy trzustki to imipenem, metronidazol, ciprofloksacyna, ofloksacyna, ceftriakson, cefotaksym, piperacylina, natomiast niskie stężenia stwierdzone są dla aminoglikozydów [53,54,55].

Badania kliniczne nad stosowaniem antybiotyków w leczeniu zakażonej martwicy trzustki

Większość badań porównywała skuteczność poszczególnych antybiotyków w profilaktyce zakażenia martwicy trzustki, jednakże ze względu na wykazanie braku przewagi profilaktyki antybiotykowej nad placebo, ekstrapolowanie wyników tych badań do leczenia zakażonej martwicy nie jest właściwe. W metaanalizie badań oceniających skuteczność zachowawczego leczenia zakażonej martwicy trzustki wykazano dużą zmienność w wyborze antybiotyku: cefalosporyny III generacji, karbapenemy, ureidopenicyliny i metronidazol [56]. Nie było możliwe przeprowadzenie analizy porównującej skuteczność poszczególnych antybiotyków. Czas podawania antybiotyków:

- W grupie 50 chorych u których zakażenie martwicy zostało rozpoznane na podstawie badania mikrobiologicznego aspiratu cienkoigłowego, leczonych zachowawczo z lub bez drenażu przezskórnego, czas podawania antybiotyku wyniósł średnio 4 tygodnie [57]
- W grupie 78 chorych z zakażeniem potwierdzonym mikrobiologicznie, w zdecydowanej większości leczonych zachowawczo (z lub bez drenażu) średni czas podawania antybiotyku wyniósł 14 dni (10-64 dni) [58]
- Na próbie 28 chorych z potwierdzeniem zakażonej martwicy w badaniu mikrobiologicznym, antybiotyk był podawany aż do uzyskania klinicznej i radiologicznej remisji zakażenia, 16 pacjentów było leczonych zachowawczo, u 12 pacjentów po próbie leczenia wdrożono leczenie chirurgiczne; czas podawania antybiotyku wyniósł średnio 42 dni (23-56 dni) [59].

7. Kategorie zaleceń

Zalecenia wsparte są systematycznym przeglądem wyników badań oraz metaanalizami i wynikającej z niej kategoryzacji zaleceń według ich siły oraz jakości dowodów. Zalecenia zostały wsparte oceną jakości danych i klasyfikacją siły zaleceń w oparciu o tzw. system GRADE, coraz częściej stosowany w trakcie tworzenia rekomendacji towarzystw naukowych [60,61,62,63].

Tabela 1. Kategoryzacja rekomendacji

Kategoria	Definicja
Jakość dowodów	
A – wysoka jakość	Bardzo mało prawdopodobne, że dalsze badania zmienią nasze zaufanie do oceny efektu; ocena efektu wynika z badań randomizowanych
B – umiarkowana jakość	Za prawdopodobne należy uznać, że dalsze badania mogą mieć istotny wpływ na nasze zaufanie do oceny efektu i mogą ją zmienić; ocena wynika z następujących: 1) badań randomizowanych ale przeprowadzonych z istotnymi ograniczeniami, do których należy m.in. brak zaślepienia, brak określenia rokowania, niestałość wyników (różnice w zależności od badanej populacji), szerokie przedziały ufności wynikające z małej grupy badanych 2) z badań obserwacyjnych gdy zaistniały okoliczności, które powodują podwyższenie jakości dowodów np. wyraźne są efekty zastosowanej interwencji
C – niska jakość	Za wysoce prawdopodobne należy uznać, że dalsze badania będą miały istotny wpływ na nasze zaufanie do oceny efektu i jest prawdopodobne, że ocena zostanie zmieniona; ocena efektu wynika z badań obserwacyjnych
D – bardzo niska jakość	Jakakolwiek ocena efektu jest bardzo niepewna
Siła zaleceń	
Siła zaleceń określa pewność z jaką pożądaný efekt interwencji przeważa nad efektami ubocznymi (np. objawy uboczne leku) lub konsekwencjami wynikającymi z niepodjęcia interwencji	
Siła zaleceń wskazujących na stosowanie danego działania	
1 - silne zalecenie do stosowania danej interwencji	Pożądaný efekt interwencji w sposób jasny przeważa nad efektami ubocznymi; interwencja powinna być zaproponowana większości pacjentom
2 - słabe zalecenie do stosowania interwencji	Przewaga pożądanego efektu interwencji nad efektami ubocznymi jest niepewna gdyż dowody są niskiej jakości lub pożądaný efekt i objawy uboczne mogą się równoważyć; należy rozważyć alternatywne rozwiązania i omówić z pacjentem w celu wybrania właściwej opcji uwzględniającej jego preferencje
Siła zaleceń wskazujących na niestosowanie danego działania	
1 - silne zalecenie do niestosowania interwencji	Pożądaný efekt interwencji w sposób jasny nie przeważa nad efektami ubocznymi; interwencja nie powinna być podejmowana u większości pacjentów
2 - słabe zalecenie do niestosowania interwencji	Przewaga niestosowania danej interwencji w stosunku do jej stosowania jest niepewna gdyż dowody są niskiej jakości

Rekomendacje

- I. **Nie zaleca się rutynowego podawania antybiotyku w ostrym martwiczym zapaleniu trzustki i ostrym ciężkim zapaleniu trzustki [A1]**
- II. **Antybiotykoterapię w ostrym martwiczym zapaleniu trzustki należy rozpocząć gdy zostaje zdiagnozowana zakażona martwica trzustki w aspiracji cienkoigłowej [A1], obecne są pęcherzyki gazu w badaniu tomografii komputerowej [A1], zakażenie podejrzewane jest na podstawie utrzymywania się lub pojawienia się nowych objawów uogólnionej odpowiedzi zapalnej po okresie co najmniej 7 dni od początku choroby**
- III. **Wybór antybiotyku w zakażonej martwicy trzustki może obejmować następujące leki: imipenem, meropenem, piperacylina z tazobaktamem lub metronidazol z jednym następujących: ceftriakson, cefotaksym ceftazydym, ciprofloksacyna [B1]; w przypadku gdy do zakażenia dochodzi u pacjenta wcześniej leczonego antybiotykiem, lub dłużej hospitalizowanego w oddziale intensywnej terapii należy wybrać antybiotyk o szerszym spektrum działania z opcjonalnym dodaniem wankomycyny [B2]**
- IV. **Nie należy podawać profilaktycznie leków przeciwgrzybiczych [B2]. Lek przeciwgrzybiczy należy podać w przypadku gdy pacjent wcześniej był leczony długotrwale antybiotykami [A2]**
- V. **Nie został ustalony optymalny czas antybiotykoterapii w zakażonej martwicy trzustki**
- VI. **W przypadku wystąpienia wstrząsu septycznego, lub ciężkiej sepsy bez wstrząsu septycznego, w przebiegu ostrego martwiczego zapalenia trzustki zaleca się podanie antybiotyku zgodnie z zaleceniami Surviving Sepsis Campaign 2012.**

Piśmiennictwo

1. Banks T., Bollen T., Dervenis Ch., i wsp.: Classification of acute pancreatitis—2012: revision of the Atlanta classification and definitions by international consensus, *Gut* 2013;62:102-11.
2. Banks P., Freeman M.: Practice Parameters Committee of the American College of Gastroenterology. Practice guidelines in acute pancreatitis, *Am J Gastroenterol* 2006;101:2379–400.
3. Isenmann R., Rau B., Beger H.: Bacterial infection and extent of necrosis are determinants of organ failure in patients with acute necrotizing pancreatitis, *Br J Surg* 1999;86:1020–4.
4. Hartwig W., Werner J., Muller C., i wsp.: Surgical management of severe pancreatitis including sterile necrosis, *J Hepatobiliary Pancreat Surg* 2002;9:429–35.
5. Isenmann R., Runzi M., Kron M., i wsp.: Prophylactic antibiotic treatment in patients with predicted severe acute pancreatitis: A placebo-controlled, double-blind trial, *Gastroenterology* 2004;126:997–1004.
6. Besseling M., Santvoort H., Schaapherder A.: Timing and impact of infections in acute pancreatitis, *Br J Surg* 2009;96: 267-73.
7. Mofidi R., Duff S., Wigmore K.: Association between early systemic inflammatory response, severity of multiorgan dysfunction and death in acute pancreatitis, *Br J Surg* 2006;93:738-44.
8. Singh V., Wu B., Bollen T., i wsp.: Early systemic inflammatory response syndrome is associated with severe acute pancreatitis, *Clin Gastroenterol Hepatol* 2009;7:1247-51.
9. Buter A., Imrie W., Carter C., i wsp.: Dynamic nature of early organ dysfunction determines outcome in acute pancreatitis, *Br J Surg* 2002;89:298-302.

10. Buchler M., Gloor B., Muller C., i wsp.: Acute necrotizing pancreatitis: Treatment strategy according to the status of infection, *Ann Surg* 2000; 232: 619-26.
11. Beger H., Bittner R., Block S.: Bacterial contamination of pancreatic necrosis. A prospective clinical study, *Gastroenterology* 1986;91: 433-8.
12. Tenner S., Feng S., Noerdook S., i wsp.: The relationship of organ failure to pancreatic necrosis, *Gastroenterology* 1997 ; 113 : 899-903 .
13. LeMee J., Paye F., Sauvanet A., i wsp.: Incidence and reversibility of organ failure in the course of sterile or infected necrotizing pancreatitis, *Arch Surg* 2001;136:1386-90.
14. Perez A., Whang E., Brooks D., i wsp.: Is severity of necrotizing pancreatitis increased in extended necrosis and infected necrosis? *Pancreas* 2002;25:229-33.
15. Garg P., Madan K., Khanna S., i wsp.: Association of extent and infection of pancreatic necrosis with organ failure and death in acute necrotizing pancreatitis, *Clin Gastroenterol Hepatol* 2005;3:159-66.
16. Gonzalez-Gonzalez J., Calderon-Lozano I., Maldonado-Garza H., i wsp.: Value of clinical criteria to indicate a CT-FNA in the diagnosis of infected acute pancreatitis, *Rev Gastroenterol Mex* 2007;72:104-12.
17. Baal M., Bollen T., Bakker O., i wsp.: The role of routine fine-needle aspiration in the diagnosis of infected necrotizing pancreatitis, *Surgery* 2014, w druku.
18. Bau R., Steinbach G., Baumgart T.: The clinical value of procalcitonin in the prediction of infected necrosis in acute pancreatitis, *Intensive Care Med* 2000;26: S159-S164.
19. Riche F., Cholley B., Marie-Josephe C., i wsp.: Inflammatory cytokines, C reactive protein, and procalcitonin as early predictors of necrosis infection in acute necrotizing pancreatitis, *Surgery* 2003;133:257-62.
20. Mofidi R., Suttie S., Patil P., i wsp.: The value of procalcitonin at predicting the severity of acute pancreatitis and development of infected pancreatic necrosis: systematic review, *Surgery* 2009; 146:72–81.
21. Gerzof S., Banks P., Robbins A.: Early diagnosis of pancreatic infection by computed tomography-guided aspiration, *Gastroenterology* 1987;93:1315-20.
22. Banks B., Gerzof S., Langevin R.: CT-guided aspiration of suspected pancreatic infection: bacteriology and clinical outcome, *Int J Pancreatol* 1995;18:265-70.
23. Pappas T.: Con: computerized tomographic aspiration of infected pancreatic necrosis: the opinion against its routine use, *Am J Gastroenterol* 2005;100: 2373–4.
24. Rau B., Pralle U., Mayer J., i wsp.: Role of ultrasonographically guided fine-needle aspiration cytology in the diagnosis of infected pancreatic necrosis, *Br J Surg* 1998; 85: 179–84.
25. Rodriguez J., Razo A., Targarona J., i wsp.: Debridement and closed packing for sterile or infected necrotizing pancreatitis: insights into indications and outcomes in 167 patients, *Ann Surg* 2008; 247: 294–9.
26. Tenner S., Baille J., De Witt J., i wsp.: American College of Gastroenterology Guideline: Management of Acute Pancreatitis, *Am J Gastroenterol* 2013;108:1400-35.
27. IAP/APA evidence-based guidelines for the management of acute pancreatitis, *Pancreatol* 2013;13:e1-e15.
28. Kun J., Wei H., Xiao-Nan Y., i wsp.: Present and future of prophylactic antibiotics for severe acute pancreatitis, *World J Surg* 2012;19:279-84.
29. Howard T.: The Role of antimicrobial therapy in severe acute pancreatitis, *Surg Clin N Am* 2013;93 585–93.
30. Isenmann R., Runzi M., Kron M., i wsp.: Prophylactic antibiotic treatment in patients with predicted severe acute pancreatitis: a placebo-controlled, double-blind trial, *Gastroenterology* 2004; 126:997–1004.
31. Dellinger E., Tellado J., Soto N., i wsp.: Early antibiotic treatment for severe acute necrotizing pancreatitis: a randomized, double blind, placebo-controlled study, *Ann Surg* 2007;245:674–83.
32. Garcia-Barrasa A., Borobia F., Pallares R., i wsp.: A double-blind, placebo-controlled trial of ciprofloxacin prophylaxis in patients with acute necrotizing pancreatitis, *J Gastrointest Surg* 2009;13: 768–74.
33. Xue P., Deng L., Zhang Z., i wsp.: Effect of antibiotic prophylaxis on acute necrotizing pancreatitis: results of a randomized controlled trial, *J Gastroenterol Hepatol* 2009; 24: 736-42.

34. Villatoro E., Mulla M., Larvin M.: Antibiotic therapy for prophylaxis against infection of pancreatic necrosis in acute pancreatitis. *Cochrane Database of Systematic Reviews* 2010, Issue 5. Art.No.: CD002941. DOI: 10.1002/14651858.CD002941.pub3.
35. Jafri N., Mahid S., Idstein S., i wsp.: Antibiotic prophylaxis is not protective in severe acute pancreatitis: a systematic review and meta-analysis, *Am J Surg* 2009; 197: 806-13.
36. Xu T., Cai Q.: Prophylactic antibiotic treatment in acute necrotizing pancreatitis: results from a meta-analysis, *Scan J Gastro* 2008; 43:1249-58.
37. Bai Y., Gao J., Zou D., i wsp.: Prophylactic antibiotics cannot reduce infected pancreatic necrosis and mortality in acute necrotizing pancreatitis: Evidence from a meta-analysis of randomized controlled trials, *Am J Gastroenterol* 2008;103:104–10.
38. Mazaki T, Ishii Y, Takayama T.: Meta-analysis of prophylactic antibiotic use in acute necrotizing pancreatitis, *Br J Surg* 2006; 93: 674–84.
39. Hart P., Bechtold M., Marshall J., i wsp.: Prophylactic antibiotics in necrotizing pancreatitis: meta-analysis, *South Med J* 2008;101:1127-31.
40. Nathens A., Curtis J., Beale R., i wsp.: Management of the critically ill patient with severe acute pancreatitis, *Crit Care Med* 2004; 32:2524 –36.
41. Wittau M., Mayer B., Scheele J., i wsp.: Systematic review and meta-analysis of antibiotic prophylaxis in severe acute pancreatitis, *Scand J Gastroenterol* 2011;46:261-70.
42. Solomkin J., Mazuski J., Bradley J., i wsp.: Guidelines for the selection of anti-infective agents for complicated intra-abdominal infections, *Clin Infect Dis* 2010;50:133-64.
43. Pezzilli R., Zerbi A., DiCarlo V., i wsp.: Practical guidelines for acute pancreatitis, *Pancreatology* 2010;10:523-35.
44. Schmidt S., Uhl W., Friess H., i wsp.: The role of infection in pancreatitis, *Gut* 1999;45:311-6.
45. Howard T., Temple M.: Prophylactic antibiotics alter the bacteriology of infected necrosis in severe acute pancreatitis, *J Am Coll Surg*. 2002;195:759-67.
46. Behrman S., Bahr M., Dickson P., i wsp.: The Microbiology of secondary and postoperative pancreatic infections, implications for antimicrobial management, *Arch Surg* 2011;146:613-9.
47. De Waele J., Vogelaers D., Hoste E., i wsp.: Emergence of antibiotic resistance in infected pancreatic necrosis, *Arch Surg* 2004;139:1371-75
48. Trikudanathan G., Navaneethan U., Swaroop S.: Intraabdominal fungal infections complicating acute pancreatitis: a review, *Am J Gastroenterol* 2011;106:1188-92.
49. Grewe M., Tsiotos G., De-Leon E., i wsp.: Fungal infection in acute necrotizing pancreatitis, *J Am Coll Surg* 1999; 188: 408–14.
50. Büchler M., Gloor B., Müller C., i wsp.: Acute necrotizing pancreatitis: treatment strategy according to the status of infection, *Ann Surg* 2000; 232: 619–26.
51. Berzin T., Rocha F., Whang E., i wsp.: Prevalence of primary fungal infections in necrotizing pancreatitis, *Pancreatology* 2007; 7: 63–6.
52. Isenmann R., Schwarz M., Rau B., i wsp.: Characteristics of infection with *Candida* species in patients with necrotizing pancreatitis, *World J Surg* 2002; 26: 372–6.
53. Bassi C., Pedezoli P., Vesentini S.: Behavior of antibiotics during human necrotizing pancreatitis, *Antimicrob Agents Chemother* 1994;38:830-6.
54. Buchler M., Malfertheiner P., Friess H., i wsp.: Human pancreatic tissue concentration of bactericidal antibiotics, *Gastroenterology* 1992; 103: 1902-8.
55. Spicak J., Martinek J., Zavada F., i wsp.: Penetration of antibiotics into the pancreas in rats: an effect of acute necrotizing pancreatitis, *Scand J Gastroenterol* 1999; 34: 92-7.
56. Mouli V., Sreenivas V., Garg P., i wsp.: Efficacy of conservative treatment, without necrosectomy, for infected pancreatic

necrosis: a systematic review and meta-analysis, *Gastroenterology* 2013;144:333-40.

57. Garg P., Sharma M., Madan K., i wsp.: Primary conservative treatment results in mortality comparable to surgery in patients with infected pancreatic necrosis, *Clin Gastroenterol Hepatol* 2010;8:1089-94.
  58. Zerem E., Imamovic G., Susis A., i wsp.: Step-up approach to infected necrotising pancreatitis: A 20-year experience of percutaneous drainage in a single center, *Dig Liv Dis* 2011;43:478-83.
  59. Rünzi M., Niebel W., Goebell H., i wsp.: Severe acute pancreatitis: nonsurgical treatment of infected necroses, *Pancreas* 2005;30:195-8.
  60. Grade Working Group: Grading quality of evidence and strength of recommendation, *BMJ* 2004;328:1-8.
  61. Grade: going from evidence to recommendations, *BMJ* 2008; 336: 1049-51.
  62. Grade: an emerging consensus on rating quality of evidence and strength of recommendations, *BMJ* 2008;336:924-6.
  63. Grade: what is quality of evidence and why is it important to clinicians, *BMJ* 2008;336:995-8.
-

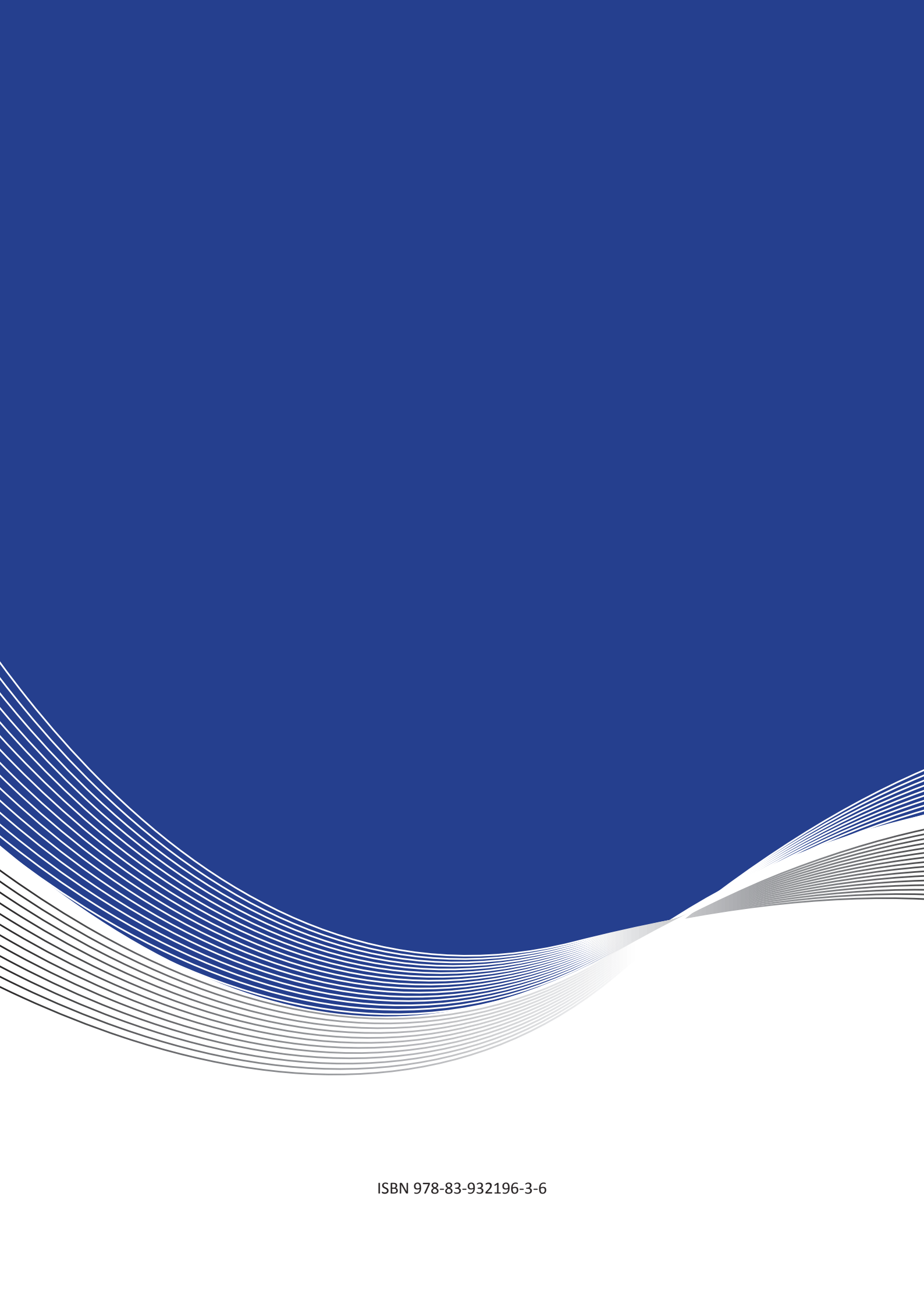
Notatki:

Notatki:

ISBN 978-83-932196-3-6